

УДК 336.255.674

М. М. Калюжна,
к. е. н., доцент, завідувачка кафедри обліку і оподаткування,
Одеський державний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8243-5328>
С. В. Осадчук,
к. держ. упр., доцент, доцент кафедри обліку і фінансів,
Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9591-1565>
Т. М. Гнат'єва,
к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Одеський державний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6071-0889>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.20.147

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ТА АУДИТУ ПОДАТКІВ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ, ЇХ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

М. Kalyuzhna,
PhD in Economics, Associate Professor,
Head of the Department of Accounting and Taxation, Odessa State Agrarian University
S. Osadchuk,
PhD in Public Administration, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Accounting and Finance, Odesa I.I. Mechnikov National University
T. Hnatieva,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting
and Taxation, Odesa State Agrarian University

PECULIARITIES OF TAXATION AND TAX AUDIT OF AGRICULTURAL BUSINESSES, THEIR IMPACT ON THE ECONOMY OF UKRAINE

У статті досліджено оподаткування аграрного сектору, котре є важливою складовою економічної політики держави, що безпосередньо впливає на розвиток сільськогосподарського виробництва. У науковій літературі підкреслюється, що для сільського господарства використовуються дві категорії фіскальних інструментів — субсидії (вони виступають стимулами для суб'єктів господарювання визначати пріоритетність ресурсів або споживання товарів відповідно до цілей, які визначені державою) та податки (як пряма чи непряма оплата за товари), які заохочують або зменшують споживання в економічній діяльності [3].

Сільськогосподарські підприємства в Україні представлені різними організаційно-правовими формами, серед яких домінують товариства з обмеженою відповідальністю, приватні підприємства, фермерські господарства, сільськогосподарські виробничі кооперативи, державні підприємства та акціонерні товариства. Кожен з цих типів має свої особливості організації, масштабів діяльності, структури власності та управління, що безпосередньо впливає на порядок оподаткування, а також на застосування податкових пільг і режимів. Маючи таку розгалуженість за формами власності, постійні податкові зміни через окупацію територій та їх замінування, що безпосередньо впливає на ефективність ведення аграрного бізнесу підприємцями є доцільним систематичне проведення аудиту оподаткування не лише державними, а й незалежними аудиторськими фірмами. Це дозволить виявити ризики та усунути їх вчасно, не отримуючи штрафів чи інших наслідків ведення неправильного оподаткування на сільськогос-

подарському підприємстві. Аудит оподаткування виступає формою податкового контролю і в сучасному стані існування нашої країни стає все більш популярним. В умовах постійної трансформації податкової системи країни, що у воєнному положенні здійснення фінансового контролю через аудит податків дає можливість моніторингу, виявлення порушень, їх вчасного усунення, уникнення зайвих витрат підприємствами і налагодження здорової економічної ситуації в Україні.

The agricultural business in Ukraine is currently going through difficult times. Martial law and difficult economic conditions for survival have dealt a severe blow to the efficiency of agribusiness, making this process impossible in some regions. Taxation of the agricultural sector is an important component of the state's economic policy, which directly affects the development of agricultural production. The scientific literature emphasizes that two categories of fiscal instruments are used for agriculture — subsidies (they act as incentives for business entities to prioritize resources or consumption of goods in accordance with the goals set by the state) and taxes (as a direct or indirect payment for goods), which encourage or reduce consumption in economic activity [3].

Agricultural enterprises in Ukraine are represented by various organizational and legal forms, among which limited liability companies, private enterprises, farms, agricultural production cooperatives, state enterprises and joint-stock companies dominate. Each of these types has its own characteristics of organization, scale of activity, ownership structure and management, which directly affects the taxation procedure, as well as the application of tax benefits and regimes. With such a wide range of ownership forms, constant tax changes due to the occupation of territories and their mining, which directly affects the efficiency of conducting agricultural business by entrepreneurs, it is advisable to systematically conduct a tax audit not only by state, but also by independent audit firms. This will allow identifying risks and eliminating them in a timely manner, without receiving fines or other consequences of incorrect taxation at an agricultural enterprise. Tax audit is a form of tax control and is becoming increasingly popular in the current state of our country. In the context of the constant transformation of the country's tax system, which is in a state of war, the implementation of financial control through tax audits makes it possible to monitor, identify violations, eliminate them in a timely manner, avoid unnecessary expenses by enterprises, and establish a healthy economic situation in Ukraine.

Ключові слова: податки, аудит, економіка, воєнний стан, економічна ефективність, аналіз, сільське господарство.

Key words: taxes, audit, economy, martial law, economic efficiency, analysis, agriculture.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сільське господарство є однією з провідних галузей економіки України, що формує значну частку валового внутрішнього продукту та валютних надходжень від експорту. У національній економіці аграрний сектор забезпечує продовольчу безпеку, зайнятість населення у сільських регіонах та розвиток суміжних галузей. Сільське господарство залишається фундаментом системи забезпечення населення продовольством. Разом із тим, ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств значною мірою залежить від податкової політики, яка створює як стимули, так і обмеження для сільськогосподарських товаровиробників. В умовах воєнного стану, економічної нестабільності гостро постає проблема адаптації податкового середовища до специфіки агробізнесу та аудиту податків у ньому.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання оподаткування сільськогосподарських підприємств розглядали науковці К. Безверхий [2], Т. О. Гуренко [3], С. В. Дегтярьова [4], Н. П. Новак [6], Л. В. Юричшена [7]. Стан та перспективи розвитку аудиту податків розглядали такі науковці: О. В. Артюх [1], В. Краєвський, О. Костенко, М. Скорик [5]. Переважна більшість наукових праць спрямована на виявлення загальних норм оподаткування сільськогосподарських підприємств. Нагальним є поглиблене обґрунтування інструментів оподаткування в умовах економічної нестабільності та воєнного стану.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Мета статті полягає у комплексному аналізі сучасної системи оподаткування та аудиту податків сільськогосподарських підприємств, визначення їх впливу на

економіку України. Виявлення її переваг і недоліків, а також визначення перспектив подальшого реформування з урахуванням умов воєнного стану та в контексті відновлення України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

З прийняттям в 1998 р. Закону України "Про фіксований сільськогосподарський податок", було започатковано стимулювання сільськогосподарського розвитку через податковий механізм. Фіксований сільськогосподарський податок замінив собою низку загальнодержавних податків: податок на прибуток підприємств; плату за землю; платежі та збори. Базою оподаткування фіксованим сільськогосподарським податком було визначено площу земельних угідь, ставки податку були диференційовані залежно від виду земельних угідь. Запровадження ФСП мало ряд переваг, серед яких: простота адміністрування, адже податок сплачувався з розрахунку площі сільськогосподарських угідь, що зменшувало обсяг бухгалтерської роботи, і не залежав від результатів фінансової діяльності підприємств; зниження податкового навантаження, адже ФСП замінював декілька податків. В свою чергу, завдяки зниженню податкового навантаження, сільськогосподарські підприємства могли спрямовувати більше коштів на модернізацію та розширення виробництва.

Відповідно до ст. 292.1 Податкового кодексу України [9] об'єктом оподаткування для платників єдиного податку четвертої групи є площа сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень) та/або земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ), що перебуває у власності сільськогосподарського товаровиробника або надана йому у користування, у тому числі на умовах оренди. Базою оподаткування, відповідно до ст. 292.2 ПКУ, для платників єдиного податку четвертої групи для сільськогосподарських товаровиробників є нормативна грошова оцінка 1 гектара сільськогосподарських угідь з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного станом на 1 січня базового податкового року. Для платників єдиного податку четвертої групи розмір ставок податку з одного гектара сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду залежить від категорії земель, їх розташування та встановлюється у відсотках до бази оподаткування. Умовою перебування на єдиному податку для платників 4 групи: частка сільськогосподарської продукції в попередньому податковому (звітному) році має становити не менше 75%.

Платники єдиного податку 4-ї групи можуть реєструватися платниками ПДВ. Для таких підприємств застосовується спеціальний режим оподаткування ПДВ.

Спеціальний режим оподаткування ПДВ для сільськогосподарських підприємств був уперше запроваджений Законом України від 16 липня 1999 року № 976-XIV, було введено норми, які дозволяли сільгоспвиробникам залишати у своєму розпорядженні суми нарахованого ПДВ і використовувати їх для розвитку власного виробництва. Після ухвалення Податкового кодексу України, спеціальний режим оподаткування ПДВ для сільгоспвиробників був закріплений у статті 209 Податкового кодексу України.

Застосування спеціального режиму оподаткування ПДВ для сільгоспвиробників дозволило:

— заощадити значну частину обігових коштів аграріїв, що дозволяло використовувати кошти для власного бізнесу. Так, за даними KSE (Kyiv School of Economics) [10], у 2015 році обсяг підтримки аграріїв через спеціальний режим ПДВ оцінювався у приблизно 28 млрд. грн Це означає, що саме стільки коштів залишалось у виробників замість того, щоб бути сплаченими до бюджету.

— стимулювати інвестиції і розвиток виробництва, спеціальний режим був найбільшим джерелом податкових пільг для аграріїв до 2017 р;

— сприяти підтримці ліквідності та підвищенню конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств та зменшенню фінансових ризиків.

За даними науковців Національної академії аграрних наук України після скасування в 2017 році спецрежиму оподаткування ПДВ для сільгоспвиробників в рамках переходу від систем пільгового оподаткування окремих галузей економіки за рекомендаціями МВФ, основним інструментом державної фінансової підтримки агровиробників України мала стати пряма бюджетна підтримка через механізм часткової компенсації вартості виробничих ресурсів, загальний обсяг якої визначався у обсязі не менше 1 % валового випуску, однак зазначена норма протягом періоду 2017—2022 років так і не була виконана [12].

Зниження ставки ПДВ для окремих сільськогосподарських товарів із 20% до 14% було передбачено Законом України від 17 грудня 2020 року № 1115-IX [13], вступило в дію з 1 березня 2021 року. Ставка ПДВ 14% розповсюджується на операції постачання сільськогосподарської продукції на території України та щодо її імпорту. Метою зниження ставки ПДВ до 14% було запобігання схем ухилення від оподаткування ПДВ та штучного формування завищеного податкового кредиту для подальшого отримання бюджетного відшкодування ПДВ, яке отримують здебільшого експортери сільськогосподарської продукції. Однак 1 липня 2021 року ВР було прийнято Закон № 1575. За ним на частину видів сільськогосподарської продукції повернулася колишня ставка 20%. Виняток, коли ставка 14% не застосовується, а операції звільняються від ПДВ, — це операції з імпорту, які визначені п. 197.18 ПКУ. У аграріїв, як і у інших суб'єктів господарювання, ПДВ вилучає кошти з обороту, так як закладається у вартість вхідної сировини, матеріалів. Ставка 14% ПДВ є спробою детінізації ринку.

Аналітики вважають, що з роками зникали інструменти державної підтримки сільськогосподарських підприємств. Фіксований сільгосподаток був введений ще у 1999 році і потім був фактично замінений на єдиний податок 4-ї групи, але при його зміні відбулось збільшення у 10 разів, нормативно-грошова оцінка не індексувалась, а бралась за основу та, яка була визначена на 1995 рік. До 2010 року ця ставка складала у середньому по країні 6-7 гривень, а у 2010 році була збільшена до 70 грн Питання спецрежиму ПДВ, який був введений у 1999 році і завдяки якому агросектор і міг набрати потужності, яку демонструє і зараз. Спеціальний режим було припинено у 2016 році, із декларуванням виділяти не менше 1% ВВП країни на державну підтримку аграріїв [14].

Законодавством передбачено, що сума податків, які сплачує аграрій, не має бути меншою за мінімальне по-

Таблиця 1. Основні показники діяльності сільськогосподарських підприємств за 2020–2023 роки

Показники	2020	2021	2022	2023	Зміна 2021-2023	
					+, -	%
Кількість діючих суб'єктів сільського, лісового та рибного господарств, тис. од	73,4	70,8	53,2	63,0	-7,8	-11%
Кількість зайнятих працівників в сільському, лісовому та рибному господарствах, тис. осіб	575,9	576,1	488,6	456,9	-119,2	-20,7%
Обсяг реалізованої продукції сільське, лісове та рибне господарство, млн грн	624070,1	943489,3	682412,1	782619,1	-160870,2	-17,1%

Джерело: сформовано на основі [18].

даткове зобов'язання. Мінімальне податкове зобов'язання (МПЗ) для сільгоспвиробників є відносно новим інструментом в українській податковій системі. Мінімальне податкове зобов'язання введено з 1 січня 2022 року відповідно до Закону України від 30 листопада 2021 року № 1914-IX [15]. "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень". Цим законом у Податковий кодекс України (зокрема ст. 38?) введено поняття мінімального податкового зобов'язання. Метою введення мінімального податкового зобов'язання було виведення сільськогосподарських земель з тіньового обробітку та отримання додаткових надходжень до місцевого бюджету.

Законом № 4015-IX від 10 жовтня 2024 року [16] передбачено мінімальні межі МПЗ з 1 січня 2024 року по 31 грудня року, в якому буде припинено або скасовано воєнний стан, сума МПЗ не може бути менше ніж 700 грн з одного гектара для земель сільськогосподарського призначення; для земельних ділянок, де частка ріллі становить не менше 50%, мінімальна межа — 1 400 грн з одного гектара.

Як зазначає Д. Сербін [17], включення мінімального податкового зобов'язання до Податкового кодексу України вплинуло на платників податків, насамперед в аграрному секторі, змусивши їх переглянути податкові стратегії та забезпечити сплату мінімального податкового зобов'язання. Водночас включення МПЗ до ПК України призвело до збільшення податкового навантаження на власників та користувачів сільськогосподарських земель.

Починаючи з березня 2022 р. платники податків, які належать до четвертої групи, звільняються від обчислення та сплати єдиного податку, якщо їхні сільськогосподарські угіддя та/або джерела водопостачання розташовані на тимчасово окупованих територіях або територіях, де тривають воєнні дії.

В аграрному секторі економіки, за даними Державної служби статистики України [18] на останню звітну дату, виробництвом сільськогосподарської продукції займаються понад 63,0 тис. суб'єктів господарювання, кількість зайнятих працівників в галузі становила 456,9 тис. осіб, обсяг реалізованої продукції становив 782,6 млрд. грн.

Як свідчать дані Таблиці 1, кількість діючих суб'єктів аграрного сектору скоротилась в 2023 році порівняно з довоєнним 2021 р. на 11%, кількість зайнятих працівників на 20,7%, обсяг реалізованої продукції зменшився на 17,1%. І хоча в 2023 р. ситуація покращилась, в порівнянні з 2022 р., все ж залишається складною.

Більшість сільськогосподарських підприємств, за даними Державної служби статистики, є малими: їх частка перевищує 96% в загальній кількості. Частка великих сільськогосподарських підприємств становить близько 0,1%.

Також, за даними Державної служби статистики України на 1 січня 2024 року кількість зареєстрованих фермерських господарств становить 50 126 одиниць, з яких кількість статистично активних фермерських господарств становить 19 665 одиниць без урахування тимчасово окупованих територій, що складає 37% із загальної кількості діючих суб'єктів господарювання.

За даними Державної служби статистики, станом на 1 листопада 2023 року, загальна кількість фермерських господарств, що мали у власності та/або користуванні землі, за розміром сільськогосподарських угідь становила 19 665 одиниць, з яких: до 50 га — 9 124 од. (+ 1 215 од. сімейних фермерських господарств); від 50 до 500 га — 8 543 од.; понад 500 га — 1 998 одиниць.

У 2022 році кількість підприємств, які займалися рослинництвом — вирощування однорічних і дворічних культур — зменшилася у 2022 році з 40,6 тис. до 28,0 тис. (-31,2%), вирощуванням багаторічних культур — з 1,6 тис. до 1,1 тис. (-31,1%), тваринництвом — з 3,7 тис. до 2,6 тис. (-28,9%), змішаним сільським господарством — з 988 до 616 одиниць (-37,7%), допоміжною діяльністю у сільському господарстві та післяурожайною діяльністю — з 2,3 тис. до 1,5 тис. (-32,8%).

Фінансові результати до оподаткування сільськогосподарських підприємств представлені в Таблиці 2.

Як свідчать дані Таблиці 2., в 2023 р. в порівнянні з 2021 р. збитки сільськогосподарських підприємств зросли в 4,1 рази; питома вага підприємств, які отримали збиток, зросла з 11,7% в 2021 р. до 21,6% в 2023 р. Це свідчить про зниження фінансової спроможності сільськогосподарських підприємств.

Система оподаткування в агробізнесі є постійної складовою його існування і її контроль має відбуватись систематично. Більшість аграріїв покладають цю функцію на

державні органи, але часто трапляється зміна нормативно-правового регулювання чи людські фактори держслужбовців й підприємство отримувє штраф. Для уникнення таких випадків доцільно проводити аудит податкових розрахунків. Професор О. В. Артюх зазначає, що податковий аудит — це завдання з надання достатньої впевненості, яке реалізується у формі перевірки обліку та звітності в системі оподаткування платника податків з метою висловлення незалежної думки аудитора про їх достовірність, повноту та відповідність чинному податковому законодавству в усіх суттєвих аспектах та допомоги в прийнятті оптимальних управлінських рішень у сфері оподаткування згідно з вимогами користувачів [1, с. 64]. Враховуючі складні умови ведення агробізнесу, окупацію територій, тощо доцільно для аграріїв відслідковувати стан нарахування й сплати податків шляхом проведення аудиту. Якщо кожен з підприємців агробізнесу буде проводити податковий аудит не тільки за вимогою державних органів, а мати можливість при бажанні замовити в них цю функцію, то це покращить загальну систему сплати податків в Україні і відповідно дозволить збільшити бюджет країни. Зростання обсягів бюджетних коштів дозволяє покращити економічну ефективність країни в цілому.

Враховання вищезазначеного сприятиме зниженню фіскального тиску та підвищенню інвестиційної спроможності сільськогосподарських підприємств, стимулюватиме зростання конкурентоспроможності та збереження їх стійкості.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

На основі проведеного аналізу, враховуючи надзвичайно важливу роль сільськогосподарських підприємств в розвитку національної економіки, зважаючи на ситуацію, яка склалась в аграрній галузі в умовах воєнного стану та потреби у подальшому відновленні, можна виділити наступні шляхи вдосконалення оподаткування галузі.

По єдиному податку для четвертої групи платників передбачити: гнучкість у ставках-можливість зниження для сільгосппідприємств на деокупованих територіях або які зазнали руйнувань.

По податку на додану вартість:

- продовження та розширення зниженої ставки ПДВ (14 %) для операцій із аграрною продукцією, з можливістю застосування до більшої кількості культур;
- пільговий режим для підприємств, які відновлюють виробничі потужності — тимчасове звільнення від сплати ПДВ на імпорт техніки, обладнання, добрив та насіння.

Проводити аудит податків аграрного бізнесу систематично хоча б раз на рік, що дозволить контролювати обсяги надходження коштів до державного бюджету від сільськогосподарських підприємств та розуміти фінансовий механізм сплати податків в воєнний та післявоєнний період життя України. Також, це дозволить систематизувати внутрішню злагодженість фінансового стану аграрного підприємства і надасть змогу розглянути пріоритети та недоліки існуючої в даний момент податкової системи агробізнесу. Виявити шляхи її оптимізації як на окремому підприємстві, так і в аспектах економіки країни через сільське господарство в цілому.

Таблиця 2. Фінансові результати до оподаткування сільськогосподарських підприємств за 2020–2023 роки

Показники	2020	2021	2022	2023	Зміна 2021-2023	
					+, -	%
Сільське, лісове та рибне господарство фінансовий результат (сальдо), млн грн	82230,6	239982,5	87258,4	65353,0	-174629,5	-72,7%
прибуток (млн грн)	108581,4	248315,2	126351,9	99391,5	-148923,7	-60%
Збиток (млн грн)	26350,8	8332,7	39093,5	34038,5	+25705,8	+4,1р.
питома вага підприємств, які отримали збиток, %	17,3	11,7	21,5	21,6		

Джерело: сформовано на основі [18].

Література:

1. Артюх О. В. Податковий аудит у системі фінансового контролю: монографія. Одеса: Видавничий дім "Гельветика", 2018. 412 с.
2. Безверхий К. Мінімальне податкове зобов'язання для бізнесу: правила адміністрування. Scientia Fructuosa. 2022. № 3. С. 114—125. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2022_3_11
3. Гуренко Т. О. Проблемні питання оподаткування сільськогосподарських підприємств: зарубіжний досвід. Ефективна економіка. 2024. № 9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2024_9_49
4. Дегтярьова С. В. До проблеми вдосконалення оподаткування діяльності сільськогосподарських підприємств. Науковий вісник публічного та приватного права. 2017. Випуск 2 (2). С. 154—158. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvppp_2017_2\(2\)_34](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvppp_2017_2(2)_34)
5. Краєвський В., Костенко О., Скорик М. Податковий аудит: зміст і дуальна функція обліку як об'єкта та засоба. Підприємництво та інновації. 2022. № 24. С. 123—128.
6. Новак Н. П. Особливості системи оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні та напрямки її вдосконалення з врахуванням зарубіжного досвіду. Економічний вісник університету. 2018. Випуск 39. С. 29—37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2018_39_6
7. Юришана Л. В. Розвиток механізму оподаткування сільськогосподарських підприємств України. Бізнес Інформ. 2020. № 7. С. 270—277. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2020_7_36
8. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України від 28 грудня 2014 року № 71-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/71-19#Text>
9. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
10. Офіційний сайт Kyiv School of Economics. URL: <https://kse.ua/>
11. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні:

Закон України від 21 грудня 2016 року № 1797-VIII URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1797-19>

12. Офіційний сайт Національної академії аграрних наук України. URL <http://naas.gov.ua/>

13. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставки податку на додану вартість з операцій з постачання окремих видів сільськогосподарської продукції Закон України від 17 грудня 2020 року № 1115-IX, URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1115-20#Text>

14. Глотова І. Скільки податків сплачує агробізнес: "міфи" посадовців та реальність / URL <https://www.growth.in.ua/skilky-podatkov-splachuie-ahrobiznes-mify-posadovtsiv-ta-realnist/>

15. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень Закону України від 30 листопада 2021 року № 1914-IX URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1914-20#Text>

16. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у період дії воєнного стану: Закон № 4015-IX від 10 жовтня 2024 року URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4015-20#Text>

17. Сербін Д. Мінімальне податкове зобов'язання: вплив на агровиробника: Юридична газета №6 (794), 2025 р. URL <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/minimalne-podatkove-zobov'yazannya-vpliv-na-agrovirobnika.html>

18. Статистичний щорічник України 2023. Державна служба статистики України. URL https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/11/year_23_u.pdf

References:

1. Artiukh, O.V. (2018), *Podatkovyi audyt u systemi finansovoho kontroliu: monohrafiia* [Tax audit in the financial control system: monograph], Vydavnychiy dim "Helvetyka", Odesa, Ukrainian.

2. Bezverkhyi, K. (2022), "Minimum tax liability for business: administration rules", *Scientia Fructuosa*, [Online], vol. 3, pp. 114—125, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2022_3_11 (Accessed 1 October 2025).

3. Gurenko, T. O. (2024), "Problematic issues of taxation of agricultural enterprises: foreign experience", *Effective economy*, [Online], vol. 9, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2024_9_49 (Accessed 2 October 2025).

4. Degtyareva, S. V. (2017), "On the problem of improving the taxation of agricultural enterprises", *Scientific Bulletin of Public and Private Law*, vol. 2 (2), pp. 154—158, available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvppp_2017_2\(2\)_34](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvppp_2017_2(2)_34) (Accessed 1 October 2025).

5. Kraievskiy, V., Kostenko, O. and Skoryk, M. (2022), "Tax audit: the content and dual function of accounting as an object and a means", *Entrepreneurship and innovation*, vol. 24, pp. 123—128.

6. Novak, N. P. (2018), "Peculiarities of the taxation system of agricultural enterprises in Ukraine and directions of its improvement taking into account foreign experience", *Economic Bulletin of the University*, vol. 39,

pp. 29—37, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2018_39_6 (Accessed 30 September 2025).

7. Yurchyshena, L. V. (2020), "Development of the mechanism of taxation of agricultural enterprises in Ukraine", *Business Inform*, vol. 7, pp. 270—277, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2020_7_36 (Accessed 30 September 2025).

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), *The Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Certain Legislative Acts of Ukraine on Tax Reform"*, available at: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/71-19#Text> (Accessed 29 September 2025).

9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), *The Law of Ukraine "Tax Code of Ukraine"*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (Accessed 1 October 2025).

10. Official website "Kyiv School of Economics" (2025), available at: <https://kse.ua/> (Accessed 30 September 2025).

11. The Verkhovna Rada of Ukraine (2016), *The Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine to Improve the Investment Climate in Ukraine"*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1797-19> (Accessed 28 September 2025).

12. Official website of the "National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine" (2025), available at: <http://naas.gov.ua/> (Accessed 29 September 2025).

13. The Verkhovna Rada of Ukraine (2020), *The Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine Regarding the Value Added Tax Rate on Transactions for the Supply of Certain Types of Agricultural Products"*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1115-20#Text> (Accessed 30 September 2025).

14. Glotova, I. (2021), "How much tax does agribusiness pay: "myths" of officials and reality", *Agroexpert*, available at: <https://www.growth.in.ua/skilky-podatkov-splachuie-ahrobiznes-mify-posadovtsiv-ta-realnist/> (Accessed 30 September 2025).

15. The Verkhovna Rada of Ukraine (2021), *The Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Legislative Acts of Ukraine Regarding Ensuring Balanced Budget Revenues"*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1914-20#Text> (Accessed 30 September 2025).

16. The Verkhovna Rada of Ukraine (2021), *The Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Laws of Ukraine to Ensure Balanced Budget Revenues During the Period of Martial Law"*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4015-20#Text> (Accessed 28 September 2025).

17. Serbin, D. (2025), "Minimum tax liability: impact on agricultural producers", *Legal Newspaper*, vol. 6 (794), available at: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/minimalne-podatkove-zobov'yazannya-vpliv-na-agrovirobnika.html> (Accessed 29 September 2025).

18. State Statistics Service of Ukraine (2023), *Sil's'ke hospodarstvo, lisove hospodarstvo, rybne hospodarstvo 2023. Statystychnyj zbirnyk* [Agriculture, forestry, fisheries 2023. Statistical yearbook], Derzhkomstat, Kyiv, Ukraine, available at: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/11/year_23_u.pdf (Accessed 30 September 2025).

Стаття надійшла до редакції 06.10.2025 р.